

Glazbene aktivnosti u radu s djecom rane dobi

Nonveiller, Monika

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:552379>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Monika Nonveiller

Glazbene aktivnosti u radu s djecom rane dobi

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Glazbene aktivnosti u radu s djecom rane dobi
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Glazbena metodika u integriranom kurikulumu

Mentor: Sanja Minić, prof., v. pred.

Student: Monika Nonveiller

Matični broj: 0299013802

U Rijeci
Rujan, 2023. Godina

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis

M. Nonveiller

ZAHVALA

Zahvaljujem se mojoj mentorici Sanji Minić, koja je tijekom cijelog studiranja bila jako susretljiva i svojim pozitivnim i drugačijim karakterom uveseljavala studentske dane.

Posebno joj hvala što mi je tijekom pisanja rada bila velika podrška i motivacija!

Hvala mojim kolegicama Luciji i Mirjani koje su mi uvijek uskakale u pomoć i tjerale me dalje!

Hvala prijateljicama Lani, Luciji i Antoniji što su imale razumijevanja za mene, moje nervozne ispade i sva otkazana druženja tijekom ovog stresnog razdoblja!

Najveće hvala mojim roditeljima koji su bili uz mene kad mi je bilo najteže i hvala im što mi nisu dozvolili da odustanem!

Živjeli!

SAŽETAK

Ovaj završni rad bavio se značajem uključivanja glazbenog odgoja u rano djetinjstvo. Integracija glazbenih aktivnosti u obrazovanje u ranom djetinjstvu uključuje korištenje glazbenog obrazovanja za njegovanje urođenih sposobnosti. Istaknuta je uloga glazbenih kompetencija odgajatelja u vođenju djece kroz obogaćivanje iskustava. Glazbene kompetencije odgajatelja osiguravaju skladan spoj učenja i kreativnog izražavanja. Kroz rad su naglašene vrijednosti korištenja glazbenih igara i malešnica kao učinkovitih alata za poticanje razvoja vještina, istovremeno pružajući razigranu platformu za istraživanje. Koristeći dječje urođene glazbene sposobnosti, ove aktivnosti pridonose kognitivnom i emocionalnom razvoju.

Ključne riječi: glazbene sposobnosti djece, glazbene kompetencije odgajatelja, glazbene aktivnosti, Malešnice

ABSTRACT

This final paper dealt with the importance of incorporating music education into early childhood education. The integration of musical activities into early childhood education means that music education serves to enhance innate abilities. The role of educators' musical competence in guiding children through enriching experiences is highlighted. The musical competence of educators ensures a harmonious combination of learning and creative expression. The work highlights the value of using musical games and nursery rhymes as effective tools to promote skill development, while providing a playful platform for research. These activities take advantage of children's innate musical abilities, and contribute to cognitive and emotional development.

Key words: children's musical abilities, educators' musical competences, musical activities, nursery rhymes

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. GLAZBA U DJEČJEM VRTIĆU	2
3. SUVREMENA GLAZBENA ODGOJNO-OBRAZOVNA PRAKSA.....	4
3.1. Glazbeni odgoj u kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.....	5
4. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ DJETETA.....	7
4.1. Razvoj glazbenih sposobnosti dece rane dobi.....	8
4.2. Utjecaj glazbe na opći razvoj.....	10
4.2.1. Kognitivni razvoj.....	10
4.2.2. Socijalni i emocionalni razvoj.....	11
4.2.3. Psihomotorički razvoj.....	12
5. ODGAJATELJ I GLAZBENI ODGOJ DJECE.....	13
5.1. Uloga odgajatelja u glazbenom odgoju.....	13
5.2. Glazbene kompetencije odgajatelja.....	13
6. GLAZBENE AKTIVNOSTI U JASLICAMA.....	17
6.1. Sredstva za provođenje glazbenih aktivnosti u jaslicama.....	17
6.1.1. Malešnice.....	17
6.1.1.1. Funkcije Malešnica.....	18
6.1.1.2. Podjela Malešnica.....	19
6.1.1.2.1. Tapšalice.....	21
6.1.1.2.2. Cupkalice.....	21
6.1.1.2.3. Igre s prstićima ili zabavljalice.....	22
6.1.1.2.4. Igre sa zvukovima.....	23
6.1.2. Uspavanke.....	23
6.1.3. Brojalice.....	25
6.2. Načini rada kod provođenja glazbenih aktivnosti.....	27
6.2.1. Pjevanje i igre s pjevanjem.....	29
6.2.2. Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme).....	29

6.2.3.	Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice).....	30
6.2.4.	Slušanje glazbe.....	30
6.2.4.1.	Aktivno slušanje.....	30
6.2.4.2.	Pasivno slušanje.....	31
6.2.5.	Poticanje dječjeg stvaralaštva.....	31
6.2.6.	Sviranje na udaraljka.....	32
7.	ZAKLJUČAK.....	34
8.	LITERATURA	36

1. UVOD

U području obrazovanja u ranom djetinjstvu ne može se podcijeniti duboki utjecaj glazbe. Put rasta i razvoja koji mala djeca slijede je put velike znatiželje i brzih promjena. Usred tog razdoblja temeljnog učenja, glazbene aktivnosti pokazuju se kao dinamički katalizator koji promiče kognitivni, emocionalni i društveni razvoj na jedinstvene i moćne načine. Ovaj rad napisan je na temu "Glazbene aktivnosti u radu s djecom rane dobi", otkrivajući višestruke utjecaje glazbe na dječji razvoj i ključnu ulogu koju odgajatelji imaju u oblikovanju ovih obogaćujućih iskustava.

Istraživanja su dosljedno naglašavala pozitivan utjecaj glazbe na kognitivne sposobnosti, uključujući usvajanje jezika, prostorno-vremenske vještine i pamćenje. Izvan kognitivnog područja, glazba djeluje kao kanal za emocionalno istraživanje, pomažući djeci da razumiju i izraze svoje osjećaje. Osim toga, glazbene aktivnosti potiču okruženje društvene interakcije koja potiče suradnju, komunikaciju i razvoj međuljudskih vještina.

Odgajatelji, kao skrbnici obrazovanja u ranom djetinjstvu, ključni su za oslobađanje potencijala koje nude glazbene aktivnosti. Njihova uloga nadilazi pružanje glazbenih iskustava; oni postaju motivatori koje potiču kreativnost, maštu i samopouzdanje kod djece.

Cilj ovog rada je istaknuti bezbroj načina na koje glazba oblikuje i formira djecu i njihovu ličnost. U konačnici, cilj je staviti naglasak na skladan odnos između glazbe, djece i odgajatelja – na simfoniju rasta, otkrića i neograničenog potencijala.

2. GLAZBA U DJEČJEM VRTIĆU

Učenje kroz glazbu u ranom djetinjstvu nevjerojatno je učinkovit način da djeca razviju potrebne socijalne i kognitivne vještine. Stvaranjem okruženja koje uključuje glazbene elemente, djeci dajemo mogućnost da dodatno prošire svoje glazbene sposobnosti ali i da jačaju razumijevanje jezika i govornih sposobnosti. Kombiniranje glazbe sa slobodnom igrom omogućuje djeci da vježbaju govor i razvijaju svoje vještine slušanja (Miočić, 2012).

Glazbeno obrazovanje posebna je značajka u ranom djetinjstvu. Kroz glazbu se uče mnoge vrijedne životne vještine, tako da djeca mogu učiti i rasti na zdrave načine dok se zabavljaju i razvijaju nove talente koje će podijeliti sa svijetom.

Davanje prilike djeci svih dobi i sposobnosti da istražuju svoje glazbene interese može proizvesti generaciju koja je kreativna, samouvjerena, suradljiva i uspješna u budućim akademskim i karijernim nastojanjima.

Slušanje glazbe, učenje i sviranje aktivira mnoge međusobno povezane regije mozga.

Mozak je prilagodljiv, što znači da ima sposobnost mijenjati se tijekom vremena kako se ljudi, osobito mala djeca, upoznaju s novim podražajima, znanjima i iskustvima. Neki aspekti glazbenog obrazovanja izravno grade ključne vještine koje je omogućila plastičnost mozga, dok drugi aspekti uključivanja glazbe u ranom djetinjstvu naglašavaju dodatne vještine pozitivno mijenjajući način na koji djeca razmišljaju (Dundović, Sam Palmić, 2012).

Glazba ima izuzetno važnu ulogu u dječjem vrtiću jer doprinosi cjelokupnom razvoju djeteta. Evo nekoliko obilježja glazbe u dječjem vrtiću (Sokolov, 2018):

1. Izražavanje i kreativnost

Glazba pruža djeci mogućnost da se izraze na jedinstven i kreativan način. Kroz pjevanje, sviranje instrumenata, ples i improvizaciju, djeca razvijaju svoju kreativnost i izražavaju svoje misli, osjećaje i ideje.

2. Slušanje i koncentracija

Glazba potiče razvoj slušnih sposobnosti djece. Slušanje glazbe, prepoznavanje ritma, melodije i tonova pomaže djeci da razviju pažnju, koncentraciju i sluh.

3. Motoričke vještine

Kroz ples i sviranje raznih instrumenata, djeca razvijaju fine i grube motoričke vještine. Koordinacija pokreta, ritmički udarci i manipulacija instrumentima pomažu u razvoju motoričkih sposobnosti djece.

4. Jezik i komunikacija

Pjevanje pjesmica i izvođenje dječjih melodija potiču jezični razvoj kod djece. Tekstovi pjesmica pomažu djeci da razviju vokabular, izgovor, ritam i intonaciju. Također, glazba pruža djeci sredstvo komunikacije i izražavanja.

5. Socijalna interakcija

Glazba potiče socijalnu interakciju među djecom. Pjevanje u grupi, zajedničko sviranje i plesanje razvijaju suradnju, dijeljenje, timski rad i socijalne vještine.

6. Emocionalni razvoj

Glazba ima moćan utjecaj na emocionalni razvoj djeteta. Dječje pjesmice s različitim temama i melodijama mogu izazvati radost, tugu, uzbuđenje ili smirenost. Glazba pruža djeci izražavanje i regulaciju emocija.

7. Učenje i pamćenje

Glazba može biti korisna pomoć pri učenju i pamćenju. Melodije i ritmovi mogu pomoći djeci da zapamte informacije, kao što su abeceda, brojevi i boje

3. SUVREMENA GLAZBENA ODGOJNO-OBRAZOVNA PRAKSA

Dolaskom tehnološkog napretka mijenjaju se i potrebe i izazovi suvremenog društva. Kako bismo uspješno zaobišli negativnosti i iskoristili prednosti suvremenog života, moramo se stalno mijenjati, razvijati i prilagođavati, a pritom kritički promišljati svijet oko sebe. Djeca i mlađe generacije predstavljaju buduće nositelje društva i njegovog napretka. Stoga je od izuzetne važnosti pružiti im kvalitetno obrazovanje i razvoj kako bi bili pripremljeni za tu ključnu ulogu (Opašić, 2019).

Ako gledamo razvoj suvremenog društva s aspekta glazbenog područja, primjećujemo kako su glazbeni sadržaji puno dostupniji i raznolikiji nego što su nekada bili. U vezi s tim, moramo uzeti u obzir kako djeca rane dobi često nemaju utjecaja na to koji sadržaj će slušati u vrtićkoj skupini, pa je ovdje ključna uloga odgajatelja da djeci pruže kvalitetan glazbeni sadržaj koji će imati pozitivan utjecaj na njihov cjeloviti razvoj (Opašić, 2019).

U 21. stoljeću mnogi glazbeni pedagozi posvetili su se analizi različitih pristupa kako bi poboljšali kvalitetu suvremene glazbene nastave. Današnji učitelji slažu se s njihovim mišljenjem da dijete vide kao cjelovito biće u čijem je odgoju važno neposredno iskustvo te stjecanje iskustva i znanja kroz praktičan rad i eksperimentiranje (Opašić, 2019).

Mnogi se slažu da s glazbenim odgojem treba početi od najranije dobi kako bi se razvijao dječji interes i ljubav prema glazbi, kako i njihov glazbeni ukus. Djetetu se nastoji pristupiti individualno, uz stalno praćenje i oslušivanje, kako bi mu se pružilo odgovarajuće glazbeno obrazovanje, a s ciljem što boljeg razvoja i unapređenja njegovih glazbenih sposobnosti. U suvremenoj glazbenoj odgojno obrazovnoj praksi nastoji se potaknuti djecu da uče putem aktivnog doživljaja općeg ili glazbenog fenomena. Uz to, putem improviziranog stvaranja glazbe posvećujemo se razvoju kreativnosti i mašte kod djece. Jedno od sredstava za motivaciju svakako su i motoričke igre i priče pomoću kojih se stvara atmosfera koja je opuštena i djeci pruža mogućnost da se slobodno i spontano izraze bez straha da će pogriješiti. U glazbi bi djeca trebala uživati, osjećati se voljeno i dobrodošlo te joj pristupati sa zadovoljstvom i veseljem (Opašić, 2019).

U suvremenoj odgojno-obrazovnoj praksi implementacija glazbenih sadržaja u inače nestriktno glazbeno-obrazovne aktivnosti pokazala se učinkovitim za učenje i svladavanje sadržaja obuhvaćenih tom aktivnošću. Konkretno, glazba se pokazala učinkovitim kao kulisa za

dočaravanje priča, slikovnica, scenskih lutaka, a u metodi "Ples pisanja" Ragnhild Oussoren¹ spaja pokret, riječi, umjetnost i glazbu u razigrani način usvajanja pokreta pisanja. Osim doprinosa na području književnosti i jezika, praksa je pokazala da glazba može poticati dječje likovno stvaralaštvo i to na način da ono što čuju prikažu na papiru. Na taj način razvijaju oboje – i slušnu percepciju i likovnu kreativnost.

3.1. Glazbeni odgoj u kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Hrvatski nacionalni okvirni kurikulum za predškolsko, opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje donesen je u listopadu 2011. godine.

Možemo ga definirati na sljedeći način (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011):

- **Nacionalni** – donesen na nacionalnoj razini, uvažava mišljenja svih društvenih, gospodarskih i kulturnih čimbenika, javnosti i građana.
- **Okvirni** – pruža najširi okvir odgojno-obrazovnog djelovanja
- **Kurikulum** – sustavno osmišljen, postojan, smisleno povezan i skladno uređen odgojno-obrazovni proces, širi i dublji od nastavnog plana i programa

Temelji se na odgojno obrazovnim vrijednostima, ciljevima i načelima. Bitna značajka Nacionalnog okvirnog kurikulumu je unaprjeđenje kvalitete odgoja i obrazovanja, što se očituje kroz zaokret prema sustavima kompetencija i postignuća učenika (ishodima učenja) umjesto (dosadašnjih) sadržajno orijentiranih sustava.

Osnovne sastavnice Nacionalnog okvirnog kurikulumu usmjerene su na djecu i učenike i prilagođene suvremenom društvu (Miočić, 2012):

- Sociokulturne i obrazovne vrijednosti

¹ Ragnhild A. Oussoren - autorica progresivnog glazbeno-pokretnog programa razvoja početnih vještina pisanja u djece „Ples pisanja“

"Ples pisanja" je tehnika koja se koristi za vježbanje fine i grube koordinacije, bazirana na pokretima, a rezultira opuštenim, čitljivim, brzim i prepoznatljivim rukopisom. U ovoj metodi, glazba igra ključnu ili gotovo ključnu ulogu, ako joj djeca i vi dopustite. Djeca vole glazbu i prepoznaju podršku i inspiraciju koju ona pruža. S vremenom, automatski i nesvjesno, počinju usklađivati svoje unutarnje ritmove s pokretima pisanja. Tada možemo smatrati da smo postigli uspjeh (Oussoren, 2007).

- Izraženi ciljevi onoga što se od učenika očekuje u obrazovanju, odgovarajući na pitanja: Koja znanja svaki učenik treba usvojiti i koje vještine, sposobnosti i stavove treba razvijati?
- Načela za vođenje obrazovnih aktivnosti
- Metode, sredstva i oblici rada
- Obrazovno područje kao osnovni sadržaj
- Ocjenjivanje i vrednovanje postignuća učenika

U Nacionalnom kurikulumu navedena su odgojno-obrazovna područja, a glazbeni odgoj spadao bi pod Umjetničko odgojno-obrazovno područje. Ono se sastoji od Vizualnih umjetnosti i dizajna, Glazbene kulture i umjetnosti, Filmske i medijske kulture i umjetnosti, Dramske kulture i umjetnosti te Umjetnosti pokreta i plesa.

Za Umjetničko područje, Nacionalni kurikulum ističe kako prilikom oblikovanja identiteta svakog djeteta, jačanja integriteta i samopoštovanja veliki doprinos imaju umjetnička djela i stvaralačke aktivnosti. " *Odgoj i obrazovanje za umjetnost pomoću umjetnosti stvara kreativne pojedince koji aktivno sudjeluju u oblikovanju kulture svoje neposredne i šire okoline.* " (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011: 208).

Prema Nacionalnom kurikulumu (2011), svaki vrtić trebao bi stvoriti i oblikovati svoj vlastiti i posebni kurikulum, temeljen na osnovnim odrednicama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – temeljna znanja, vještine, sposobnosti, stavovi i vrijednosti.

4. UTJECAJ GLAZBE NA RAZVOJ DJETETA

U današnjem svijetu svi ljudi imaju pristup glazbi i okruženi su njome od rođenja. Glazba je umjetnost koja na različite načine djeluje na aspekte funkcioniranja pojedinca, a dio je opće kulture i kulturnog identiteta osobe. Glazba je bitna sastavnica ljudskog života jer je povezana s društvenim običajima i tradicijom. Čovjek se oduvijek koristi glazbom u različite svrhe, kao što su slavlje, molitva, tugovanje i slično (Sokolov, 2018).

Nakon rođenja dijete je ovisno o svojoj okolini koja ima veliki utjecaj na njega. Bez nje ono ne može zadovoljiti svoje osnovne potrebe. " *Proces prilagođavanja, osamostaljivanja, učenja i stjecanja iskustava je dugačak. Nakon egocentričkog razdoblja kada je usmjereno na svoje osnovne potrebe, dijete počinje opažati svijet oko sebe i identificirati se s onim što opaža. Sposobnost opažanja počinje se razvijati sama od sebe ovisno o funkcionalnom dozrijevanju njegovih osjetilnih organa i živčanog sustava. Dijete ne možemo naučiti na kakav način da nešto opaža, ali je bitno da mu u tom razdoblju pružimo dovoljno poticaja koja će obogatiti njegovo iskustvo (Novosel, Rončević, 2002/2003).* " (Sokolov, 2018: 5).

Glazba pozitivno utječe na djetetove fizičke i umne sposobnosti te između ostalog omogućuje da se kod djeteta razvije estetski odnos prema glazbi i umjetnosti općenito. Glazba je oduvijek bila sastavni dio obrazovanja i važan čimbenik u procesu učenja i formiranja pojedinca (Dugonjić, 2019).

Prva glazbena iskustva djeca stječu kroz pasivno slušanje glazbe te tako razvijaju mozak. Ako dijete aktivno sluša glazbu, tada razvija sljedeće funkcije (Dugonjić, 2019):

- Verbalne i neverbalne vještine
- Motoričke vještine odnosno grubu i finu motoriku
- Vizualnu percepciju
- Auditivnu percepciju
- Apstraktno mišljenje i kreativnost
- Kognitivne procese (mišljenje, djelovanje, opažanje, pamćenje)
- Slušnu diskriminaciju

" *Sva djeca se rađaju s nekim glazbenim sklonostima, a u povoljnim prilikama prve godine života te se sklonosti mogu razviti u elementarne sposobnosti. Čim se dijete rodi neophodno je*

što više glazbenih poticaja kroz slušanje uspavanki, pjevanje jednostavnih pjesmica, brojalice, kao i igranje raznih pokretnih igara s pjevanjem. Razvoju dječjih sposobnosti doprinosi sredina u kojoj dijete odrasta, a u prvom redu njegova vlastita aktivnost (Manesteriotti, 1981: 4). " (Dugonjić, 2019: 3).

4.1. Razvoj glazbenih sposobnosti djece rane dobi

Glazbene sposobnosti razvijaju se od najranije dobi. Razvoj glazbenih sposobnosti možemo promatrati kroz devet faza razvoja:

1. Faza slušanja

Faza slušanja traje od rođenja pa o navršenih 6 mjeseci života. Dijete u ovoj fazi pokazuje prve reakcije na zvuk, koje mogu biti prikazane žmirkanjem ili podrhtavanjem. Također dijete locira zvuk, što možemo primijetiti kada glavu okreće prema izvoru zvuka. "*Kod dojenčadi je slušni aparat od rođenja potpuno osposobljen za obavljanje svoje funkcije, te zato dijete u toj fazi reagira na razne akustičke podražaje. Zbog utjecaja instinkta dijete već u drugom tjednu reagira na glasne i slabije akustičke podražaje, na glasne reagira zbog utjecaja obrambenih instinkta, a na slabije kao što je npr. majčin glas reagira nemirno, zbog instinkta traženja hrane.*" (Arh, 2021: 4). Kao odgovor na glazbu kod djeteta možemo primijetiti smiješak ili brbljanje, a pomicanjem ruku i nogu ono daje odgovor na ritmičke zvukove.

2. Faza motoričke reakcije na glazbu

Faza motoričke reakcije na glazbu traje od 6 do navršenih 9 mjeseci života. Ova faza obilježena je pokušajima glazbene imitacije i vokalizacije na glazbu. To znači da dijete pažljivo sluša i pokušava pokretima tijela ili glasom dočarati ono što je čulo i osjetilo. U ovom je razdoblju dijete spremno rukovati s jednostavnim instrumentima (zvečke) te su mu koncentracija i interes za slušanjem glazbe veći (Knežević, 2017).

3. Faza prve glazbene reakcije

Faza prve glazbene reakcije traje od 9 do navršenih 18 mjeseci života. "Dijete proizvodi „glazbeno brbljanje“, raste broj motoričkih reakcija na glazbu te dolazi do početka usklađivanja pokreta i glazbe (Starc i sur., 2004). Poželjno je dijete stavljati u sjedeći položaj kako bi bolje moglo pratiti glazbu pokretom (Manasteriotti, 1981)." (Arh, 2021: 5).

4. Faza prave glazbene reakcije

Faza prave glazbene reakcije traje od 18 mjeseci do navršenih 3 godina života. U ovoj se fazi pojavljuju spontano pjevanje bez riječi i oponašanje već poznatih melodija. Kod djece se budi veći interes za glazbu, a pokret postaje puno usklađeniji s glazbom nego što je to bio prije. U ovoj je fazi dijete sposobno aktivno slušati glazbu, a ne samo pasivno kao i do sad. Jedan od pokazatelja koliko su glazbene sposobnosti kod djeteta razvijene je i to da dijete zna reći koje pjesme mu se sviđaju i u njima uživa. Isto tako, stupanj razvijenosti pokazuje nam i djetetov interes za slušanjem novih skladbi (Arh, 2021).

5. Faza imaginativne pjesme

Faza imaginativne pjesme traje od 3 do 4 godine života. Tad dijete često izmišlja vlastite pjesme ili mijenja i nadopunjava one koje već zna od ranije. Interes za glazbu podupire se raznim glazbenim igrama i sviranjem na instrumentima. Dječja izvedba je samostalnija i postaje preciznija što se tiče ritma i melodije (Knežević, 2017).

6. Faza razvoja ritma

Faza razvoja ritma traje od 5 do 6 godina života. U ovoj fazi sposobnost praćenja ritma znatno se poboljšava, no djeca nailaze na poteškoće kada pokrete moraju prilagoditi mijenjanju tempa. Česte su pogreške u intervalima i prelascima u drugi tonalitet. Riječ, ritam i visina tona još uvijek se ne mogu zasebno razlikovati (Knežević, 2017).

7. Faza stabilizacije glazbenih sposobnosti

Faza stabilizacije glazbenih sposobnosti traje od 6 do 9 godina života. Djeca počinju shvaćati osnovne glazbene pojmove – ritam, takt, melodija, tempo i tonalitet (Arh, 2021).

8. Faza estetskog procjenjivanja

Faza estetskog procjenjivanja traje do 11 života. *"Javljaju se viši oblici glazbenih sposobnosti koji omogućuju glazbene estetske procjene. Prvo se javlja sposobnost procjenjivanja adekvatnosti ritmičke akcentuacije, a kasnije procjenjivanje harmonije, intenziteta i fraziranja."* (Knežević, 2017: 8).

9. Glazbena zrelost

Glazbena zrelost postiže se sa 17 godina života. *"Uz sistematsko njegovanje i glazbeno obrazovanje, puna zrelost glazbenih sposobnosti postiže se oko 17. god. Ona sadrži složene oblike glazbenih sposobnosti kao što su: sposobnost harmonijske analize, estetskog procjenjivanja glazbe, ili sposobnost samostalnog glazbenog stvaranja."* (Knežević, 2017: 8).

4.2. Utjecaj glazbe na opći razvoj

Razvoj djece rane i predškolske dobi nije jedan jedinstveni proces, već je riječ o više procesa koji su međusobno isprepleteni, a to su kognitivni razvoj, socijalni i emocionalni razvoj te psihomotorički razvoj.

4.2.1. Kognitivni razvoj

Kognitivni odnosno spoznajni razvoj definiramo kao razvoj koji se odnosi na mentalne procese kojim djeca pokušavaju razumjeti svoju okolinu i prilagoditi ju sebi.

Učenje glazbe uključuje širok raspon vještina koje dovode do različitih perceptivnih, kognitivnih i obrazovnih dobiti. Tako primjerice, u sklopu glazbenog odgoja djeca uče kako prepoznati razlike u trajanju, visini i glasnoći. Što se motorike tiče, uče kako da kontroliraju svoje glasnice prilikom pjevanja, te svoje ruke i prste prilikom plesanja ili sviranja (Stručić, 2020).

Prilikom učenja glazbe, razvijaju se i sljedeće vještine, odnosno sposobnosti (Meić Sidić, 2022):

Slušne sposobnosti

- pojačana pažnja i pamćenje
- razlikovanju tona i ritma

Motoričke sposobnosti

- brz motorički odgovor na slušne podražaje
- razvoj fine motorike

Verbalne sposobnosti

- obogaćivanje vokabulara
- poboljšanje komunikacijske vještine i interakcija
- mogućnost čitanja i prepoznavanja glazbenih simbola
- prilagodba visine tona u govornom jeziku

Intelektualne vještine

- postupno povećanje kvocijenta inteligencije

Prostorno razmišljanje

- -prostorna inteligencija
- -poboljšanje u prostorno-vremenskom razmišljanju

4.2.2. Socijalni i emocionalni razvoj

"Iz glazbenoga odgoja i obrazovanja proizlaze različiti emocionalni i socijalni ishodi. Emocionalni ishodi odnose se na emocionalnu stabilnost, osjećaj sigurnosti pri javnim nastupima te suočavanje sa zahtjevnim situacijama u umjetničkom izražavanju. S druge strane, socijalni ishodi uključuju zajednički rad i interakciju s vršnjacima i stručnjacima i/ili odgojiteljima koji provode glazbenu obuku te stvaranje osjećaja pripadnosti određenoj društvenoj skupini - u ovom slučaju glazbeno nadarenoj djeci (Nogaj i Bogunović, 2015; prema Ruškan, 2020)." (Meić Sidić, 2022: 6).

Glazbeni odgoj i obrazovanje možemo koristiti za unapređenje i poticanje socijalnog i emocionalnog razvoja, i to na načine da glazbu koristimo kao vrstu emocionalnog poticaja, za relaksaciju ili oblik samoizražavanja. Jedna od velikih prednosti glazbe je ta što glazbene aktivnosti većinom zahtijevaju rad u grupi, što podrazumijeva suradnju i koordinaciju većeg broja ljudi. *"Osim toga, društvene interakcije potrebne za stvaranje glazbe učenicima nude brojne mogućnosti da razviju svoje sposobnosti procjenjivanja vlastitih osjećaja i istovremeno se pokušaju konstruktivno povezati s osjećajima drugih (Kaschub, 2002)."* (Meić Sidić, 2022: 7).

4.2.3. Psihomotorički razvoj

"Istraživanja pokazuju da mala djeca koja su imala glazbene aktivnosti lakše demonstriraju lakoću pokreta, imaju bolju motoričku koordinaciju i bolju vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca spram onih koji nisu bila obuhvaćena glazbenim programom. Primjetna su i poboljšanja u motoričkim i jezičnim aspektima te u perceptivno-motoričkim izvođenjima kod djece koja su imala integrirane glazbene i tjelesne aktivnosti." (Dugonjić, 2019: 5). U aktivnostima u kojima se koristi ritam, djeci se popravilo bacanje, hvatanje, poskoci i skakanje. Integracija glazbenih i tjelesnih aktivnosti poboljšava razvoj ritamskih sposobnosti kada govorimo o izvođenju motoričkih vještina, dok se fina motorika usavršava sviranjem instrumenata. Prirodna reakcija na glazbu upravo je pokret. Potreba za kretanjem prirodna je stvar kada čujemo glazbu, a posebno kod male djece. Zo se događa zahvaljujući organima unutarnjeg uha koji nam pomažu da se uspravno krećemo i držimo uspravan položaj.

5. ODGAJATELJ I GLAZBENI ODGOJ DJECE

5.1. Uloga odgajatelja u glazbenom odgoju

"Prvi i osnovni zadatak odgajatelja je razvijati interes za glazbu i želju kod djece da sudjeluju u raznim glazbenim aktivnostima – da pjevaju, slušaju glazbu, sviraju i plešu, izvode pokrete uz glazbu." (Valter, 2017: 26). Vrlo je bitno da kao odgajatelj prepoznamo razlike među djecom. Sva su djeca glazbeno sposobna ali mogu se primijetiti razlike u sluhu, osjećaju za ritam, zanimanje za određenu vrstu glazbe, razlike vezane uz glazbeno stvaralaštvo itd. te prema tome kreirati aktivnosti i usmjeravati glazbeni utjecaj.

Posao odgajatelja puno je više od samog odgoja. On mora biti motivator, organizator, dijagnostičar, istraživač, kreator i partner. Upravo je odgajatelj osoba koja većinu vremena u danu provodi s djecom te u svome radu mora se prilagoditi djetetu i razmišljati kao dijete, te u skladu s time nuditi im što veći izbor materijala i aktivnosti koje ih u tom trenutku zanimaju (Orečić, 2018). Pri tome mora paziti i na prostorno uređenje skupine. *"Ako je glazbeni centar kvalitetno opremljen, djeci se omogućuje aktivno i samostalno bavljenje glazbom te suradničko realiziranje glazbenih aktivnosti."* (Arh, 2021: 13).

Svakako jedna od bitnijih uloga odgajatelja je i razvijanje odgovornosti za osvještavanje vlastitih kompetencija. Svaki kvalitetan odgajatelj treba biti sposoban da spozna svoje vlastite glazbene sposobnosti, isto kao i vlastite nedostatke u glazbenom području. U svezi s tim iste bi trebao nadograđivati i obogaćivati. Kroz svakodnevni rad u ustanovi za rani i predškolski odgoj, odgajatelj sudjeluje u procesu cjeloživotnog učenja o glazbi i provođenju glazbenih aktivnosti. Na taj način obogaćuje kulturu predškolske ustanove i pridonosi osobnoj kulturi življenja (Arh, 2021).

5.2. Glazbene kompetencije odgajatelja

Profesija odgajatelja vrlo je složena i dinamična, a zahtjeva puno odgovornosti i rada na sebi. Obrazovni temelji moraju biti stabilni te je svoje kompetencije potrebno stalno usavršavati i nadograđivati. Kompetentan odgajatelj preispitivat će svoje postupke kao i vlastitu odgojno-obrazovnu praksu, a na dijete će gledati kao na jedinstvenog pojedinca/individuu. Takav odgajatelj sluša dijete, i istovremeno ga čuje i razumije što mu govori. U obrazovanju budući

odgajatelji trebaju steći tri kompetencije: rad s informacijama, znanjem i tehnologijom, rad s ljudima i rad u zajednici. “ (Stručić, 2020: 30).

Glazbena kompetencija jedna je od sposobnosti koju bi trebao imati svaki odgajatelj. Novi program osnažuje svakog odgajatelja da stekne upravo one kompetencije potrebne za provođenje kvalitetnog glazbenog obrazovanja:

a) *Instrumentalne opće glazbene kompetencije na učiteljskim i predškolskim studijima* (Miočić, 2012)

- Demonstrirati temeljna znanja iz područja glazbene umjetnosti i glazbenog obrazovanja u kontekstu i razini obrazovnog postignuća;
- Sposobnost organiziranja i planiranja samostalnog učenja glazbe te kritičkog i samokritičkog propitivanja umjetničke i znanstveno-obrazovne istine
- Imati sposobnost stjecanja glazbenog znanja radi generiranja novih ideja u različitim glazbenim situacijama;
- Razviti vještine istraživanja glazbe na razini profesionalnog rada.

Interpersonalne opće glazbene kompetencije (Miočić, 2012)

- Demonstrirati osobne kvalitete karaktera i dispozicije koje posjeduje i ogleda se u razvoju profesionalnog glazbeno obrazovnog rada;
- Ima sposobnost i vještine donošenja odluka za odlučivanje u odgovarajućem kontekstu glazbenog obrazovanja;
- Razviti raspoloženje za timski rad kroz glazbenu interakciju i suradnju temeljenu na partnerstvu;
- Demonstrirati sposobnost uključivanja u kontinuiranu evaluaciju i samoevaluaciju vlastite glazbene produkcije;

- Pokazati uvažavanje kulturne raznolikosti, multikulturalizma i prožimanja glazbene kulturne raznolikosti i različitosti;
- Razviti glazbeno profesionalnu etičnost

Sistemske opće glazbene kompetencije (Miočić, 2012)

- Samostalno i sekvencijalno napredovanje u glazbenom radu, koristeći različite izvore, osobne karakteristike, glazbene sposobnosti i glazbene tehnike;
- Osposobiti se o glazbenoj kreativnosti i kreativnim aspektima svoje profesionalne uloge;
- Osposobiti se za preuzimanje odgovornosti za profesionalnu afirmaciju profesionalnog profila u kontekstu glazbenog posredovanja;
- Demonstrirati, razumjeti i promovirati koncept cjeloživotnog glazbenog učenja zagovaranjem osobnog profesionalnog razvoja;
- Poticati i njegovati trajni fokus na kvalitetu glazbenog posredovanja.

b) Specifične glazbene kompetencije na učiteljskim i predškolskim studijima (Miočić, 2012)

Poznavati, razumjeti i biti otvoren prema novim spoznajama o glazbenom obrazovanju i prirodi glazbenog razvoja i učenja;

- Demonstrirati poznavanje glazbene teorije, muzikologije i teorije obrazovanja, glazbene umjetnosti i znanosti na teorijskoj i praktičnoj razini;
- Razvijati osobnost i društvene vještine podržavanjem odnosa s djecom i razvijanjem komunikacije kroz glazbu;
- Koristiti glazbu za razvoj dječjih sposobnosti, vještina, mogućnosti, potreba, interesa i osobina i time ostvariti integriranu odgojno-obrazovnu praksu
- Razumjeti i koristiti mogućnosti glazbe u razvoju i usvajanju govora, jezika, dječjih kreativnih potencijala te ukupnih aspekata tjelesnog, kognitivnog i socijalnog razvoja;

Neovisno konstruiranje, implementiranje i evaluiranje sveobuhvatnog kurikulumu u svim razvojnim područjima (kineziologija, vizualna umjetnost, jezična komunikacija i kognitivni studiji) koristeći aktivnosti i materijale u skladu s modernim razvojnim teorijama koje objašnjavaju razvoj djeteta.

Izgradnja partnerstva s roditeljima na principima glazbene komunikacije: osvještavanje potrebe roditelja za sudjelovanjem u glazbenom razvoju djeteta. Sve ove kompetencije potrebne su za uspješan odgojno obrazovni rad u području glazbe (Miočić, 2012)

6. GLAZBENE AKTIVNOSTI U JASLICAMA

Aktivnost u vrtiću predstavlja metodu vođenja određenog plana koji rezultira ostvarivanjem jednog ili više ciljeva. Putem ovih aktivnosti, dijete se oblikuje i postiže svoj razvojni potencijal (Valter, 2017).

Za djecu je najvažnije da im svaka aktivnost bude zabavna i interesantna, u čemu nam puno pomaže upravo glazba. Na taj način djeca aktivnostima mogu pristupiti s radošću i vedrinom. Njen primarni cilj je podržati najvažnije aspekte dječjeg razvoja, dok istovremeno treba biti izvor radosti, ispunjenja i estetskih doživljaja (Valter, 2017).

S obzirom da dječja pozornost, posebice u jaslicama traje kratko, potrebno je svaku aktivnost tome prilagoditi. O tome koliko je sam sadržaj zanimljiv i interesantan djeci, ovisi koliko će koja aktivnost trajati. U prosjeku je to oko petnaest minuta. Ovdje je ključna i odgajateljeva sposobnost da zainteresira djecu, odnosno kakav će metodički postupak primijeniti (Opašić, 2019).

Cilj glazbenih aktivnosti je da se stvori pozitivno ozračje u kojem djeca uživaju, a usput se ostvaruju i zadatci - Razvoj sluha, osjećaja za ritam, metar, melodiju, stvaranje socijalnih kontakata, osjećaja za drugu osobu i timski rad, razumijevanje samog sebe, razvoj empatičnosti, lakše izražavanje emocija (Opašić, 2019).

6.1. Sredstva za provođenje glazbenih aktivnosti u jaslicama

6.1.1. Malešnice

Malešnice ili pučke dječje pjesme su kratki, ritmični stihovi koji stoljećima zabavljaju i poučavaju malu djecu, a prenose se s koljena na koljeno. No što su zapravo Malešnice? To su jednostavne dječje pjesme ili pjesme koje su dizajnirane tako da ih mala djeca lako pamte i recitiraju. Često sadrže zarazne melodije i uzorke koji se ponavljaju, što ih čini lakima za učenje i pamćenje. Malešnice obično imaju kvalitetu pjevanja koje zaokuplja pozornost kod najmlađih (Jaman, 2021).

Sam naziv Malešnice dolazi od engleskog naziva *nursery rhymes*. No, bilo je puno ideja o samom nazivu ovakve vrste pjesama, dok se u konačnici nije usvojio naziv Malešnice. Tako je primjerice, 1893. godine u listu *Bršljan* Grubešić Marija upotrijebila izraz "Pjesme iz zabavišta", referirajući se na engleski naziv. "Izraz se nije ustalio iz razloga što malešnice ne potječu iz zabavišta te sama riječ zabavište upućuje na druga značenja. Dječje popijevke, pučke popijevke, narodne popijevke primjeri su naziva koji nisu bili prihvaćeni kao opći naziv iz razloga što su obuhvaćali samo pjevane pjesme. Tako je veliki dio dječjih pjesama koje se ne pjevaju, već recitiraju, ostao izostavljen." (Crnković, 1998, prema Jaman, 2021: 16). Kako bi naziv povezao s igrom, Stjepan Širole nazvao ih je "Djetinje igračke pjesmice", no njegov naziv nije bio prihvaćen kao ni onaj koji su osmislile Marija Duš u suradnji s Mirom Peteh "stihovi za najmlađe", jer ničime nisu upućivali na pučko podrijetlo tih pjesama. I konačnici, prihvaćen je izraz Ivana Zovka koji u listu *Bršljan* 1897. godine objavljuje 22 pjesmice i naziva ih "hrvatske dječje pjesme" ili "hrvatske narodne dječje pjesme". Ovaj prirodno opisni pojam i njegove inačice koriste se u svemu što se piše o dječjoj književnosti — u udžbenici, priručnici, antologije, znanstveni i stručni radovi. Jedina očigledna mana ovog imena je da je riječ "dječji" širok pojam koji ne stavlja dovoljno naglaska na svrhu pjesme i upotrebu.

Pojam malešnica proizlazi iz logičnog slijeda podjele lirske narodne pjesme od starije djece prema mlađoj. Dakle, od pjesama za žene, pjesama za momke i pjesama za djevojke, nalazimo i pjesme za djecu - pjesme za malu djecu, mališanske pjesme, uz moguće inačice: mališanka, mališnica ili malešnica (Jaman, 2021)

6.1.1.1. Funkcije malešnica

Malešnice imaju mnoštvo funkcija koje se protežu daleko izvan njihovih zaraznih melodija i razigranih tekstova. Imaju nekoliko važnih funkcija u razvoju ranog djetinjstva, prateći različite aspekte djetetovog rasta i učenja. Evo nekih ključnih funkcija malešnica (Milovina, 2020):

1. Emocionalna povezanost i izražavanje: Pjesmice za djecu prožete su emocionalnim sadržajem koji djeci omogućuje povezivanje s različitim osjećajima. Kroz priče, likove i teme unutar rima, djeca istražuju emocije poput radosti, znatiželje, empatije, pa čak i straha u sigurnom i kontroliranom okruženju.

2. *Motoričke vještine i koordinacija*: Malešnice koje se temelje na akciji uključuju fizičko kretanje i koordinaciju, poboljšavajući motoričke vještine i tjelesnu kontrolu. To uključuje aktivnosti poput pljeskanja rukama, lupanja nogama ili izvođenja gestikulacija rukama kao dio pjesmice.

3. *Kognitivne sposobnosti*: Malešnice ponekad sadrže jednostavne matematičke koncepte poput brojanja, slijeda i uzorka. Uključivanje u ove pjesmice pomaže u razvoju ranih matematičkih vještina i logičkog razmišljanja.

4. *Razvoj jezika*: Dječje pjesmice izlažu djecu ritmovima, zvukovima i obrascima jezika. Ponavljanje, rima i ritam pomažu djeci da razviju fonološku svijest, pomažući djeci da prepoznaju i manipuliraju zvukovima u riječima, što je bitno za kasnije čitanje i pisanje. Izloženost raznolikom vokabularu obogaćuje njihov jezični repertoar, pomažući u usvajanju i razumijevanju vokabulara.

5. *Socijalne vještine*: Pjevanje dječjih pjesmica u grupama ili s njegovateljima potiče društveno povezivanje i interakciju. Grupno sudjelovanje u aktivnostima poput igranja prstima ili plesnih pokreta njeguje timski rad, suradnju i društveno povezivanje.

6. *Kreativnost i mašta*: Besmislenost pjesmica i maštovite slike koje se nalaze u pjesmicama za djecu potiču kreativnost i maštovito razmišljanje kod djece. Potiču ih da istražuju nove ideje, razmišljaju izvan okvira i zamišljaju alternativne scenarije.

6.1.1.2. Podjela malešnica

Ovisno o njihovom postanku, izvedbi i ostvarenju, Malešnice uvijek imaju različitu funkciju, a ona ovisi o samoj tematici malešnica, kao i izričaju i motivu. Podjela prema Crnkoviću 1998² je sljedeća:

"Uobičajeni su nazivi: uspavanke, bajalice, brojalice, razbrajalice, nabrajalice, tepalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke, pjesme za igru ili igralice i pjesme za kolo, a mogle bi se dodati i cupkalice, hincalice, izmišljalice, zamišljalice, oponašalice, dodirivalice i nagomilavalice." (Crnković, 1998:15, prema Klabučar, 2022: 3).

² Klabučar, 2022

Iz samih naziva moguće je pretpostaviti kakva je priroda pojedine pjesmice. „Ovisno o izvedbi, ostvarenju i postanku, malešnice su takva vrsta dječje književnosti koje uvijek moraju imati nekakvu funkciju.“ (Milovina, 2020). Dakle gotovo svaku pjesmicu moguće je izrecitirati, otpjevati i primijeniti dok dijete poskakuje, cupka, plješće ili se njiše. Iz navedenog može se zaključiti da su Malešnice književna forma koja obično nije strogo definirana prema vrsti ili žanru. Njihova svrha i upotreba često su povezane s igrom, koja može varirati u svojim karakteristikama, što se odražava i na karakteristike samih malešnica. Vjerojatno su ove pjesmice nastale u spontanim igrama odraslih i djece tijekom zajedničkih trenutaka, te su se tijekom vremena mijenjale i nadograđivale kako bi se prilagodile različitim situacijama i potrebama djece i zajednice (Klabučar, 2022).

Svakako jedna od najpoznatijih hrvatskih malešnica je malešnica “Puž”. Prvi puta pojavljuje se u knjizi koju je napisao Franjo Kuhač “Pjevanka : sto dječjih popievaka za jedno grlo s napjevi, tekstom i metodičkim uvodom : za pučke škole i zabavišta.”

1. P u ž.

Umjereno. Iz Hrvatske.

Pužu, mužu! kaži roge van,
Da ti kuću ne prodam,
Staroj babi za duhan. K. man.

I n a č i c a.

Umjereno. Iz Slavonije.

Puž', muž'! pušćaj roge
Na babine bijele noge,
Ako ne ćeš pušćati,
Mi ćemo te vješati
Na glogovo trnje. K. man.

Slika 1. Notni zapis pjesme Puž (Kuhač, 1885:3, prema Jaman, 2021)

6.1.1.2.1. Tapšalice

"Tapšalice, tašunjaljke ili tašalice su igre u kojima, uz pjevanje određene pjesme ili brojalice, odgajatelj istu prati dječjim tapšanjem na način da uzme djetetove ruke u svoje i plješće prateći ritam pjesme." (Pavić, 2018: 16). Tijekom izvođenja tapšalice, dijete može sjediti ili stajati, ili pak ležati na leđima, ovisno o njegovom stupnju razvoja. Poželjno je ovakve igre ponavljati, s obzirom da djeca rane dobi vole poznate sadržaje. Kasnije kada dijete poraste, tapšalicu može izvoditi samostalnije.

Primjeri tapšalice (Milovina, 2020):

TAŠUN, TAŠUN, TANANA

Tašun, tašun, tanana,

I svilena marama

U marami šećera

Da mi (*ime djeteta*) večera.

(Plješćemo)

(Plješćemo ili lupkamo po koljenima)

HINCA, HINCA, HINCA!

Jedna noga hinca

Da bi pila vinca.

Druga noga skače

Za jedan kus pogače.

Hinca, hinca, hinca!

6.1.1.2.2. Cupkalice

Kada dijete počne sjediti, s njim možemo izvoditi cupkalice. One se izvode na način da dijete sjedi odgajatelju u krilu dok on cupka u ritmu pjesme i izgovara tekst. Kasnije kada dijete već može stajati, cupkalicu možemo izvoditi na način da ga primimo za ruke i izgovaramo tekst njemu već poznate cupkalice. Cupkalice se mogu pjevati ili ritmički izgovarati (Pavić, 2018).

Primjer cupkalice³:

³<https://vrtic-precko.zagreb.hr/UserDocsImages/Igre%20za%20jasli%C4%8Dke%20skupine%20i%20dje%C4%8Dje%20brojalice.pdf>

HOP, CUP

Hop, cup,

hopa, cup,

Raste bebi prvi zub.

Hop, cup,

trala, la,

Uskoro će imat dva!

6.1.1.2.3. Igre s prstićima ili zabavjalice

"Igre prstićima spadaju u grupu igara kojima od prve godine djetetova života razvijamo osjećaj za ritam." (Pavić, 2018: 17). One se izvode na način da odrasla osoba izgovara tekst ili pjeva pjesmicu, dok istovremeno svojim rukama dodiruje svaki prst na dječjoj ruci. Dijete posebno pozitivno reagira kada se na kraju zadnji prst lagano protrese. Cilj ove igre je razvoj doživljaja ritma i buđenje pozitivnih emocija kod djeteta.

Primjer igre prstićima (narodna)⁴:

OVAJ PALAC

Ovaj palac kruha prosi,

Kažiprst ga kući nosi,

Srednjak šuti pa se ljuti,

Što prstenjak sve izjeda,

A mezimcu ništa ne da.

⁴<https://vrtic-precko.zagreb.hr/UserDocsImages/Igre%20za%20jasli%C4%8Dke%20skupine%20i%20dje%C4%8Dje%20brojalice.pdf>

6.1.1.2.4. Igre s zvukovima

Ovakvom vrstom igara razvija se slušna osjetljivost kod djece. Ovdje možemo koristiti razne zvečke koji proizvode nježan zvuk. Također se mogu koristiti i zvučne igračke poput lutkica i loptica. Poželjno je djetetu iznad kreveta staviti zvučni mobil koje dijete može hvatati rukama i na taj način istraživati zvuk. Kada dijete bude starije, možemo iskoristiti i papir ili novine koje ćemo kidati, gužvati i proizvoditi zvukove šuškanjem. S djecom koja su u drugoj godini života možemo osmisliti igru u kojoj ćemo se sakriti i izvoditi navedene radnje s papirom, a dijete mora pogoditi o kojoj radnji se radi (Pavić, 2018).

6.1.2. Uspavanke

Pjevanje uspavanki djeci u okviru odgojno-obrazovnog rada ima značajnu ulogu u poticanju razvoja njihovih jezičnih i komunikacijskih sposobnosti od najranije dobi. Postoji mnogo kreativnih načina na koje odrasli mogu učiniti ovu vrstu učenja zabavnom, koristeći rekvizite, glazbu ili glazbene instrumente.

Uspavanke se izvode u skladu s ritmom ljudskog srca tijekom opuštanja. Ritam se postepeno mijenja kako bi se izbjeglo naglo uzbuđenje. Iako su uspavanke sporijeg tempa, nisu dosadne ili monotone. Njihova učinkovitost ne ovisi o izvođačevom slušanju, jer dijete još nije razvilo sposobnost procjene intonacije pjesme. Pjevaju se tiho, jedva primjetno. Uspavanka ne utječe samo na djetetovu psihološku dobrobit, već također pridonosi usklađivanju disanja u vrlo kratkom vremenskom razdoblju. Dijete brzo prilagođava svoj ritam disanja glazbenom ritmu, što dovodi do opuštanja mišića i pomaže djetetu da brže zaspi (Pavić, 2018).

Uspavanka je iznimno važan alat u praksi odgoja i obrazovanja u jaslucama. Pomaže smiriti dijete i pruža mu osjećaj sigurnosti i utjehe. Dijete se često nalazi u ranjivom i nezahvalnom položaju, posebno tijekom prilagodbe na novu okolinu u vrtiću. Kada odgajatelj nježnim i umirujućim glasom pjeva uspavanku, pruža djetetu toplinu i osjećaj sigurnosti (Perković, 2022).

S obzirom na različito tempo razvoja kod djece, korištenje dječjih pjesmica potiče komunikaciju i jezični razvoj djece bez obzira na njihovu trenutnu fazu razvoja. Na primjer, starija djeca možda uče rime, dok mlađa djeca još uvijek upijaju nove riječi.

Primjeri uspavanke:

ZEKO I POTOČIĆ⁵

U jednoj zimskoj noći, tam' gdje je visok brijeg,
smrznuo se potočić i pokrio ga snijeg.

A jedan mali zeko taj potok traži svud
gdje je, kud je nestao to njemu tišti grud.

I plače, plače zeko sad za potočićem tim,
plače, plače zeko mlad, žali srcem svim.

I tužan misli zeko: Ta gdje je potok taj?
Možda laste slijedi on u dalek južni kraj.

BLISTAJ, BLISTAJ, ZVIJEZDO MALA⁶

Blistaj, blistaj, zvijezdo mala
tko si, što si, rad bi znala.

⁵ <https://lupilu.hr/najbolje-pjesmice-i-uspavanke/>

⁶ <https://lupilu.hr/najbolje-pjesmice-i-uspavanke/>

Visoko gore vidim te ja,
kao dragulj svjetlost sja.

Blistaj, blistaj, zvijezdo mala,
tko si, što si, rad bi znala.

Kada žarko sunce zađe
i kad tamna padne noć,
tad će tvoja svjetlost doć,
blistaj, blistaj cijelu noć.

Blistaj, blistaj, zvijezdo mala,
tko si, što si, rad bi znala.

6.1.3. Brojalice

"Prema Gospodnetić (2011:56), brojalica je vrsta ritmičkog govora, koju stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za razbrojavanje. Ubrajamo je u vrstu glazbe jer ima svoj ritam, glazbeni oblik i sve elemente osim melodije i harmonije. Specifičnost joj je posljednji slog koji djeci određuje tko će biti izabran pa djeca obično taj slog jače naglase." (Valter, 2017: 7).

Brojalice su izuzetno popularne među najmlađom djecom jer su jednostavne, lagane, posebne i privlačne. One predstavljaju izuzetno prilagodljivu metodu za poticanje i oblikovanje djetetove mašte i izražavanja volje. Zahvaljujući svojoj neposrednosti, brojalice predstavljaju najraniji oblik kreativne igre riječima za djecu. Dijete uživa u zvukovima i igri glasova te se zabavlja kreativnim stvaranjem, bez obzira na stvarno značenje riječi (Valter, 2017).

Dječje brojalice su idealan oblik glazbenih igara za najmlađe dobne skupine djece jer im pomažu razumjeti osnovne glazbene elemente poput ritma, tempa, dinamike i strukture glazbe. Kroz jednostavne glazbene igre poput brojalice postavlja se temelj za buduću glazbenu edukaciju i potiče se razvoj glazbenih sposobnosti. Brojalice se odlikuju jednostavnim tekstovima i zabavnim ritmovima koji zadržavaju pažnju djece. Osim toga, ritam brojalice potiče djecu na vlastito kreativno izmišljanje pokreta, što dodatno obogaćuje njihovo iskustvo i učenje kroz igru (Stručić, 2020).

Razlikujemo 3 vrste brojalice (Stručić, 2020):

- Brojalice sa ili bez smisla – brojalicom sa smislom može se izraziti neka poruka, dok nisu brojalice bez smisla nemaju povezane riječi kao ni konkretan smisao
- Brojalice s melodijom – to su one brojalice koje su uglazbljene, a mogu se koristiti i u igrama s pjevanjem
- Brojalice u mješovitoj mjeri – brojalice koje imaju nepravilan ritam i nemaju određeno značenje

Primjeri brojalice:

IŠ'O MEDO U DUĆAN⁷

Iš'o medo u dućan

nije rek'o dobar dan

ajde medo van

nisi rek'o dobar dan

*

ECI, PECE, PEC⁸

Eci peci pec

ti si mali zec

a ja mala vjeverica

eci peci pec!

⁷ <https://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice/iso-medo-u-ducan.html>

⁸ <https://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice/eci-peci-pec-tekst-i-video.html>

Doš'o medo drugi dan

pa je rek'o dobar dan

dali su mu šećera

da mu bude večera

EN DEN DORE (EN TEN TORE)⁹

En den dore,

En ten tore

duboko je more,

duboko je more

a u moru ribice,

a u moru kit

tanke kao šibice.

rodio se Split.

En den dore,

Split je daleko

duboko je more,

popio je mlijeko

a u moru kit,

mlijeko je vruće

sad smo lijepo kvit!

bježi van iz kuće!

6.2.Načini rada kod provođenja glazbenih aktivnosti

1. **Pokret** - Uključuje tjelesne pokrete i ples kao sastavni dio glazbene aktivnosti. Djeca se izražavaju kroz pokrete koji su usklađeni s glazbenim ritmom.

⁹ <https://www.pjesmicezadjecu.com/brojalice/en-den-dore.html>

2. **Aplikacije** - Ova metoda koristi vizualne pomagala poput slika, lutaka i drugih materijala kako bi se vizualno ilustrirala glazbena priča ili koncept. Ovo može pomoći djeci da bolje razumiju glazbu i povežu je s vizualnim elementima.
3. **Udaraljke** - Djeca su aktivno uključena u sviranje udaraljki poput bubnjeva, tamburina ili zvečki. Ovo potiče motoričke vještine i omogućuje djeci da eksperimentiraju s ritmom.
4. **Dramatizacija** - Djeca se mogu podijeliti u uloge i zajedno dramatizirati glazbenu priču ili koncept. Ova metoda potiče kreativnost i suradnju među djecom (Pavić, 2018).

Navedeni načini rada predstavljaju svojevrsni medij koji pomaže djetetu da izrazi svoju unutarnju suštinu. Dijete koristi pokret kako bi izrazilo svoje trenutno emocionalno stanje, a promatranjem tog pokreta možemo mnogo saznati o tome kako se dijete osjeća i kako doživljava glazbu koja ga okružuje (Momčilović, 2022).

Primjena aplikacija omogućuje nam suptilan uvid u unutarnji svijet djeteta. Način na koji dijete doživljava slike i lutke te kako s njima interagira, kao i koje aspekte slike ili lutke preferira, pruža nam uvid u djetetovo emocionalno i spoznajno stanje (Pavić, 2018).

Važno je obratiti pozornost na pravilno vođenje aktivnosti s udaraljka. U glazbenim aktivnostima možemo kombinirati sve navedene načine rada kako bismo obogatili iskustvo djece. Međutim, kod sviranja na udaraljka važno je da ne bude prisutna pozadinska glazba kako bi se djeca mogla potpuno koncentrirati na zvukove koje proizvode udaraljke i razvijati osjećaj za ritam i dinamiku neometano (Jaman, 2021).

Sve te metode omogućuju nam dublje razumijevanje i povezanost s djetetom, te ih treba primjenjivati s pažnjom i prilagodbom kako bi se potaknuo djetetov glazbeni i emocionalni razvoj (Jaman, 2021).

U glazbene aktivnosti koje se provode u vrtiću možemo nabrojati sljedeće (Gospodnetić, 2015: 60, prema Pavić, 2018):

1. Pjevanje i igre s pjevanjem
2. Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme)

3. Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice)
4. Slušanje glazbe (aktivno i pasivno)
5. Poticanje dječjeg stvaralaštva
6. Sviranje na udaraljka i
7. Glazbene igre.

6.2.1. Pjevanje I igre s pjevanjem

"Prirodno je da je ljudski glas vrlo blizak djetetu. Dijete se jako emocionalno veže za blisku osobu koja se njemu obraća na osobit način kroz tonove, ritam i riječi sjedinjujući ih u trenutnoj emociji." (Boroša, 2017: 2). Neki izvori tvrde kako je dijete prvo glazbeno sposobno čuti ton, a tek onda ga je sposoban i reproducirati. Nakon što kod djeteta primijetimo da on na glazbu reagira pokretom, odnosno da je došlo do glazbenog odaziva, to znači da dijete stvarno glazbeno čuje. "Svojom reakcijom dijete odgojitelju daje stvaran dokaz da je ono svojim pjevanjem glazbeno stanje učinilo prirodnim." (Boroša, 2017: 2).

Tijekom prve godine života dijete uglavnom sluša, rijetko samo pjevuši. Pjevušenje počinje u drugoj godini života i obično je stimulirano pjevanjem odraslih ili nakon slušanja pjesme s radija, televizije ili nekog drugog uređaja. U trećoj godini dijete se pridružuje odgajatelju u pjevanju. Zadatak odgajatelja je odabrati pjesme s kojima će upoznati djecu, a koje imaju jednostavnu melodiju, mali tonski raspon, po mogućnosti sadrže onomatopejske elemente i gdje se neki dijelovi pjesme ponavljaju. Tako će dijete brže i lakše zapamtiti pjesmu i osjetiti ju na intelektualnoj i emocionalnoj razini (Pavić, 2018).

6.2.2. Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme)

"Cilj odgajatelja jest ostvariti uvjet d djeca nakon određenog vremena nauče pjesmu i da je pjevaju korektno i skladno, a jedan od najsnažnijih pokretača aktivnosti je interes djece za pjesmu." (Valter, 2017: 5). Prije same aktivnosti, potrebno je dijete upoznati s novom pjesmom odnosno obraditi je. Ako u aktivnost uključimo već poznatu pjesmu tada govorimo o

ponavljanju. Načini obrade mogu biti raznoliki, a oni ovise o kompetencijama odgajatelja, kreativnosti i dostupnosti materijala. Primjerice, pri obradi pjesme mogu se koristiti udaraljke ili šuškalice za praćenje ritma. Isto se može učiniti pljeskanjem ili stupanjem u koloni. Ovisno o sadržaju pjesme, ista se može dramatizirati, s kostimima ili bez. Pjesma se ponavlja dok se djeca ne okušaju u svim aktivnostima ili dok im ne ponestane interesa.

6.2.3. Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice)

Obrada brojalice uglavnom podrazumijeva metode demonstracije i imitacije. Odgajatelj tako samostalno, jasno i glasno izgovara tekst brojalice na način da prvu frazu ponovi nekoliko puta uz lupanje metra, a kasnije zajedno s djecom ponavljaju isto. Isto ponavlja i s drugim frazama dok se u konačnici ne nauči cijela brojlica. Kako bi djeca lakše svladala obradu brojalice pomaže im vizualno prikazivanje istaknutih taktova, notnih trajanja te naglašenih i nenaglašenih dijelova takta (Pavić, 2018)

6.2.4. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe je proces slušanja glazbenih djela (pjesama ili skladbi) i zvučnih podražaja. Djeca već u ranoj dobi počinju slušati melodiju uspavanke, zvuk brojalice ili igračke dok se igraju. Roditelji često koriste iste uspavanke kada uspavljaju svoju djecu jer je dijete te uspavanke prepoznalo i zavoljelo kao znak da je vrijeme za spavanje. Velik interes za slušanjem glazbe djeca pokazuju kada se ono koristi u igri, uz ples ili pokret. Otvaranjem ustiju, širom otvorenih očiju, ubrzanim disanjem ili živahnim pogledima kod djeteta ćemo prepoznati da je glazbeni doživljaj ostvaren. (Fabac, 2018).

6.2.4.1. Aktivno slušanje

Aktivno slušanje definiramo kao svjesno slušanje. Ono je glazbeno-intelektualna sposobnost koja se stječe glazbenim odgojem i česta je aktivnost u vrtiću. Aktivno slušanje uključuje doživljaj, opažanje i spoznaju koji se ostvaruju kroz analitičko, komparativno, cjelovito i stvaralačko slušanje. "*Kako bismo mogli razviti slušne sposobnosti kod djeteta trebali bismo*

mu sustavno, intenzivno i svakodnevno omogućiti pristup glazbi." (Arh, 2021: 8). Tijekom aktivnosti aktivnog slušanja glazbe, glazbu ne stavljamo u pozadinu, već je ona sastavni dio aktivnosti i njoj se podređujemo. Kao primjer igara u kojima se aktivno sluša glazba možemo izvoditi igru „Ledena kraljica“ u kojoj djeca plešu dok čuju glazbu kako svira, a kad ona stane moraju se zalediti odnosno ukočiti i ne smiju se micati dok ponovno ne čuju glazbu. Još jedna popularna igra je i „Ples oko stolica“ gdje djeca plešu oko stolica dok svira glazba, no kad glazba stane moraju sjesti na jednu od stolica.

6.2.4.2. Pasivno slušanje

Pasivno slušanje glazbe obrnuto je od aktivnog, no ne i manje važno. Dakle ono je neaktivno i nesvjesno. Glazba ovdje nije glavni dio aktivnosti već se koristi u pozadini dok je fokus na drugoj vrsti aktivnosti. Glazba koja se pasivno sluša mora biti kvalitetna jer njome odgajamo glazbeni ukus djece, a također neposredno utječe na njihov mentalni i fizički razvoj. *"Treba izbjegavati neprekidno slušanje glazbe jer djeca neće imati prilike za spontano pjevanje. To pravilo je važnije ako su djeca manja, posebno u jaslicama gdje djeca neprestano pjevuše."* (Gospodnetić, 2011, prema Valter, 2017: 15). Primjer pasivnog slušanja glazbe bila bi glazba u pozadini dok izvodimo neku lutkarsku predstavu ili blaga melodija koju puštamo dok čitamo neku priču. Također nam može poslužiti i u tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi.

6.2.5. Poticanje dječjeg stvaralaštva

Stvaralačka aktivnost kod djeteta rezultat je kontinuiranog i dobro osmišljenog rada u kojem dijete ovladava nizom vještina i navika koje ga osposobljavaju za stvaralačku aktivnost. Za stvaralačku aktivnost koja se temelji na glazbi djeca ne trebaju poznavati notni tekst, a njihov glazbeni doživljaj ovisi o njihovim predispozicijama i okolini u kojoj žive i borave. Već kod djece u dobi od druge do treće godine javljaju se prvi oblici improviziranja koji se odnose na ples, pjevušenje, glumu i crtanje prateći sve pokretima i zvukovima. Kasnije, oko pete godine dijete je već ovladalo osnovama pjevanja, jednostavnim pokretima i ritamskim oblicima. *"U prvim dječjim izvedbama ne gleda se na kvalitetu uratka već da dijete aktivno i samostalno istražuje i improvizira. Na temelju glazbenih iskustava djeca će spontanom kombinacijom poznatih melodija, riječi ili pokreta stvarati nešto novo."* (Opašić, 2019: 25). Osim što će

pjevati, u sklopu glazbenog stvaralaštva djeca će se okušati u sviranju i na taj će način istraživati mogućnosti i zvukove pojedinih instrumenata, što će predstavljati prve oblike muziciranja i improvizacije. U poticanju stvaralaštva ključnu ulogu ima odgajatelj, koji u ovakvim aktivnostima treba biti manje aktivan sudionik koji će djeci dopustiti da se samostalno izraze. On će djeci predlagati ideje, poticati ih i motivirati. "*Neki od načina za poticanje dječjeg stvaralaštva mogu biti: slušanje glazbe uz likovno izražavanje, uglazbljivanje brojalica, mijenjanje ritma, tempa, riječi i dinamike poznatoj pjesmi ili brojalici, pjevani govor, ritmizirani govor, sastavljanje malog orkestra pa sve do samostalnih izrada zvečki itd.*" (Gospodnetić, 2015, prema Opašić, 2019: 25).

6.2.6. Sviranje na udaraljka

"Sviranjem udaraljki kod djece se razvija slušna osjetljivost i sposobnost slušnog razlikovanja boja i nijansi zvukova i tonova." (Manasteriotti, 1980, prema Opašić, 2019: 22). U vrtiću se često koristi skup udaraljki koji se naziva Orffov instrumentarij (Slika 2) On se sastoji od udaraljki koje su podijeljene u dvije skupine: melodijske instrumente – instrumenti s određenom visinom tona (metalofon, ksilofon, zvončići) i ritamske instrumente – instrumenti s neodređenom visinom tona, na njima se svira samo ritam (bubanj, triangel, kastanjete, činele, praporci). Pri upoznavanju djece s ovim instrumentima, treba ih pustiti da prvo samostalno istraže svaki instrument i zvuk koji on proizvodi. Tek kasnije upoznajemo djecu sa svakim instrumentom posebno i onda ih postupno koristimo u radu prilikom obrađivanja pjesme ili brojalice (Meić Sidić, 2022). Također, u radu s djecom može se organizirati i aktivnost samostalnog izrađivanja instrumenata, kao na primjer šuškalica i zvečki.

Slika 2. Orffov instrumentarij (Opašić, 2019)

7. ZAKLJUČAK

Zaključno, glazbeno obrazovanje u ranom djetinjstvu predstavlja izvanredno sredstvo i poticaj za cjeloviti razvoja djeteta. Utjecaj izlaganja djece svijetu melodije, ritma i harmonije proteže se daleko izvan područja same glazbe. Umjesto toga, neprimjetno se isprepliće s djetetovim kognitivnim, emocionalnim, društvenim, pa čak i fizičkim rastom.

Putovanje kroz glazbu, na koje se kreće od najranijih godina, djeluje kao dirigent koji orkestrira niz razvojnih prednosti. Kognitivne prednosti su zapanjujuće, a studije otkrivaju poboljšanje pamćenja, pažnje i vještina rješavanja problema. Angažman s glazbenim obrascima i strukturama njeguje neuronske mreže mozga, potičući veze koje imaju pozitivne učinke prelijevanja u druge akademske domene. Dok djeca dekodiraju notni zapis, raspoznaju melodije i internaliziraju ritmove, oni zapravo pripremaju svoj kognitivni sistem za životno učenje.

Emocionalno, glazba postaje univerzalni jezik za samoizražavanje i regulaciju. Djeca se susreću s područjem u kojem mogu kanalizirati svoje osjećaje, eksperimentirajući s različitim emocionalnim tonovima i istražujući suptilnosti emocionalne komunikacije. Melodije koje stvaraju ili u koje se uranjaju imaju potencijal izazvati radost, smirenost ili čak introspekciju.

U društvenom području, iskustva grupnih glazbenih aktivnosti prvi su oblici suradnje i zajedničkog postignuća. Bilo da se radi o pjevanju u zboru, sviranju u ansamblu ili jednostavno pljeskanju u ritmu s vršnjacima, djeca uče vrijednosti timskog rada, komunikacije i međusobne podrške. Ovi kolektivni glazbeni pothvati njeguju osjećaj pripadnosti i razumijevanje da pojedinačni doprinosi doprinose većoj, skladnoj cjelini.

Štoviše, ne treba zanemariti fizičku dimenziju glazbenog obrazovanja. Čin sviranja instrumenta, plesanja u ritmu ili čak sudjelovanja u jednostavnim ritmičkim aktivnostima usavršava motoričke vještine i koordinaciju. Ova veza između zvuka i pokreta stimulira živčane putove koji su ključni za ukupni fizički razvoj i senzornu integraciju.

Kada uzmemo u obzir sveobuhvatni utjecaj glazbenog obrazovanja na opći razvoj djeteta, postaje očito da to nije usamljeni pothvat ograničen na koncertne dvorane ili glazbene učionice. Umjesto toga, to je sveobuhvatno putovanje koje oblikuje bit onoga što znači biti čovjek. Melodije i harmonije isprepliću se sa simfonijom dječjeg života, postajući odskočne daske za rast i samospoznaju.

Zaključno, skladan spoj kognitivnih, emocionalnih, društvenih i fizičkih aspekata koje glazbeno obrazovanje njeguje pretvara rano djetinjstvo u razdoblje dubokog potencijala. Prihvatajući melodije koje odjekuju u srcima mladih učenika, orkestriramo simfoniju razvoja koja odjekuje daleko izvan granica učionice. Dar glazbe ostavlja u nasljeđe obogaćene umove, povezane duše i skladne živote – što je dokaz njene trajne moći u oblikovanju cjelovitog razvoja djeteta.

8. LITERATURA

1. Arh, T. (2021). Važnost uključivanja glazbenih aktivnosti u radu s djecom iz perspektive odgajatelja : Završni rad (Završni rad). Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:706050>
2. Boroša, I. (2017). Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću i jaslicama "Duga" Umag (Undergraduate thesis). Pula: University of Pula. Retrieved from <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:962374>
3. Crnković, M. (1998). Hrvatske malešnice – Dječje pjesme pučkoga izvorišta ili podrijetla. Zagreb: Školska knjiga.
4. Dugonjić, M. (2019). Uloga glazbene kulture u odgoju djece predškolske dobi (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:941856>
5. Dundović, N. i Sam Palmić, R. (2012). Glazba u dječjem vrtiću. Dijete, vrtić, obitelj, 18 (70), 11-13. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123764>
6. Fabac, A. (2018). Dječje glazbene igre (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:583594>
7. Fabac, M. (2018). Glazbene aktivnosti u dječjem vrtiću "Viškovo" (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:503911>
8. Grozaj, J. (2020). Tradicijske kajkavske malešnice kao poticaj za razvoj govora kod djece rane dobi (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:019563>
9. Jaman, A. (2021). Hrvatske uglazbljene malešnice u radu s djecom predškolske dobi (Diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:720824>
10. Klabučar, K. (2022). Malešnice i razvoj fonološke svijesti (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:190361>
11. Knežević, M. (2017). Razvoj glazbenih sposobnosti u kontekstu temeljnih glazbeno-pedagoških koncepata s početka 20.stoljeća (Diplomski rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:134:177546>

12. Meić Sidić, K. (2022). GLAZBENI ODGOJ U USTANOVAMA ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE (Diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:640036>
13. Milovina, A. (2020). Nursery rhymes kao poticaj za razvoj govora i učenje jezika djece predškolske dobi (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:049716>
14. Miočić, M. (2012). KULTURA PREDŠKOLSKE USTANOVE U SVJETLU GLAZBENIH KOMPETENCIJA ODGOJITELJA. Magistra Iadertina, 7 (1), 73-87. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/99893>
15. Momčilović, M. (2022). Provođenje glazbenih aktivnosti u predškolskim ustanovama (Završni rad). Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:395700>
16. Opašić, L. (2019). Provođenje glazbenih aktivnosti u suvremenoj odgojno-obrazovnoj praksi (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:439649>
17. Orečić, M. (2018). Glazbene preferencije budućih odgojitelja (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:510881>
18. Oussoren, R. A. (2007). Ples pisanja. Buševac: Ostvarenje. Preuzeto s <http://www.izvorznanja.com/teaser/300.pdf>
19. Pavić, I. (2018). Glazbene aktivnosti u jasličkoj dobi djece : Glazbene aktivnosti u jasličkoj dobi djece (Završni rad). Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:008549>
20. Perković, I. (2022). Glazba i glazbeno stvaralaštvo u ranoj i predškolskoj dobi (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:490165>
21. Sokolov, T. (2018). Glazba u vrtiću (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:779773>
22. Stručić, V. (2020). GLAZBENE IGRE U RADU S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI (Završni rad). Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:484689>
23. Valter, D. (2017). Utjecaj Glazbenih aktivnosti u vrtiću na razvoj kasnijeg glazbenog interesa kod djeteta. Preuzeto s <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A385/datastream/PDF/view> (16.7. 2018.).

24. Znanosti, M., i Športa, O., & Fuchs, R. (2011). Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje. Preuzeto s https://edumedia-depot.gei.de/bitstream/handle/11163/1386/780100786_2011_A.pdf?sequence=2